

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Аксьонова О.П., к. пед. н., доцент, *Гуреєва А.М., ст.викладач

Запорізький національний університет,

** Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти*

У статті надається визначення поняття «особистісно зорієнтоване фізичне виховання студентів» на підставі аналізу тлумачення означеної дефініції різними авторами.

Ключові слова: студенти; особистісно-орієнтований підхід; особистісно зорієнтоване виховання; особистісно зорієнтоване фізичне виховання.

Аксенова Е.П., Гуреєва А.М. ЛИЧНОСТНО СОРИЕНТИРОВАННОЕ ФИЗИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНТОВ: ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПОНЯТИЯ / Запорожский национальный университет, * Запорожский областной институт последипломного педагогического образования, Украина.

В статье дается определение понятия «лично-ориентированное физическое воспитание студентов» на основе анализа определений указанного понятия разными авторами.

Ключевые слова: студенты; лично-ориентированный подход; лично-ориентированное обучение и воспитание; лично-ориентированное физическое воспитание.

Aksynova E.P., Gyreeva A.M. PERSONAL ORIENTEERING PHYSICAL TRAINING OF THE STUDENTS: THE DEFINITION OF THE CONCEPT / Zaporizhzhya national university, * Zaporizhzhya regional institute of postgraduate pedagogical education, Ukraine.

In the article the definition of the concept "personal orienteering physical training of the students" on basis of analysis the definition of the indicated concept by different authors is given.

Key words: students; personal orienteering approach; personal orienteering education and training; personal orienteering physical training.

Постановка проблеми. Реальний процес фізичного виховання в більшості вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) зорієнтований на навчання студентів різних рухових дій, їх правильне виконання з метою управління фізичним розвитком безвідносно до індивідуальних потреб, можливостей, інтересів, запитів. Багато студентів при такому підході пасивні, незадоволені навчальною діяльністю на заняттях фізичною культурою. Останнє не сприяє формуванню позитивної мотивації студентів на індивідуальне вдосконалення психофізіологічних можливостей засобами фізичного виховання.

Останнім часом фахівцями ведеться інтенсивний пошук нових напрямків, форм і методів фізкультурно-спортивної роботи у ВНЗ, які б дозволили істотно підвищити для студентів привабливість фізкультурно-спортивної діяльності, забезпечити більш повну й ефективну соціокультурну значимість занять фізичною культурою й спортом. Йдеться, перш за все, про модернізацію системи фізичного виховання на засадах принципів особистісно-орієнтованої педагогічної парадигми. Діюча система фізичного виховання у ВНЗ, загальноприйнята у всіх освітніх установах, побудована на основі традиційної освіти, коли особистість сприймається крізь призму обмежених загально визначених параметрів (показники розвитку фізичних якостей, ступінь володіння руховими вміннями й навичками, рівень теоретичних знань) і виступає як об'єкт педагогічного впливу. Слід зауважити, що для значної кількості студентів за період навчання руховий режим змінюється у бік істотного обмеження у зв'язку із припиненням на старших курсах навчальних занять фізичним вихованням. У цьому контексті актуальними є дослідження, які присвячені проблемі модернізації системи фізичного виховання в конкретному навчальному закладі, виходячи з реальних його умов, яка спроможна запропонувати студентам такі форми, які сприяли б формуванню особистої фізичної культури, культури здоров'я студента, його самовдосконаленню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасне розуміння особистісного підходу визначили в 60-х роках минулого століття відомі зарубіжні вчені К. Роджерс, А. Маслоу, Р. Мей, В. Франкль. Утверджуючи напрям гуманістичної психології, вони запевняли, що повноцінне виховання можливе лише в тому випадку, коли школа служитиме лабораторією для відкриття унікального «Я» кожної дитини, допомагатиме їй в усвідомленні, розкритті власних можливостей, у здійсненні особистісно значущого і суспільно прийнятого самовизначення, самореалізації та самоутвердження.

Практично у всіх розвинених країнах світу з 80-х рр. із наростаючою активністю формується думка про те, що знаннево-орієнтована модель освіти вичерпала себе. Освітняни усвідомили необхідність радикального перегляду теоретико-методологічних засад освітньої практики та педагогічної діяльності. Сьогодні впевнено можна сказати, що контури нової педагогічної парадигми вже склалися. У сфері навчання й виховання зміна парадигми означає переосмислення й трансформацію всіх аспектів освіти як системи [1]. Приймаємо визначення особистісно-орієнтованої педагогічної парадигми у викладі А.Хуторського: це вихідна концептуальна схема, модель формулювання та рішення проблем освіти, за якими визнаються «унікальна сутність кожного учня та індивідуальність його освітньої траєкторії» [2,

60]. У цей час провідні спеціалісти порушують питання про необхідність не вдосконалення, а саме істотної перебудови системи фізичного виховання дітей і молоді. Інноваційний напрямок, пов'язаний з особистісно-орієнтованим підходом у системі середньої та вищої освіти, знайшов своє відображення в дослідженнях Л.Головіної, Н.Гонтаровської, О.Дубогай, О.Ковальової, Ю.Копилова, Н.Москаленко, І.Столяк, Н.Фролової, Ю.Харитонової, В.Шилько, Б.Шияна, В.Якімовича та ін. Це, насамперед, реалізація принципів гуманістичної педагогіки та психології, коли особистість людини визнається вищою соціальною цінністю, а учень перетворюється з об'єкта соціально-педагогічного впливу педагога на суб'єкт активної творчої діяльності. На наш погляд, реалізація зазначених принципів у фізичному вихованні студентів ВНЗ найбільш ефективна за умов упровадження технологій особистісно зорієнтованого фізичного виховання.

Ціль статті: на підставі аналізу тлумачення особистісно-орієнтованого підходу до навчання і виховання різними авторами визначити поняття «особистісно зорієнтоване фізичне виховання студентів».

Виклад основного матеріалу дослідження.

У зв'язку із впровадженням принципів особистісно-орієнтованої педагогічної парадигми в систему фізичного виховання студентів ВНЗ здійснюється перехід від утилітарного використання засобів фізичного виховання до процесу формування фізичної культури особистості відповідно до індивідуальної своєрідності інтересів і здібностей кожного студента на основі принципів гуманізації, демократизації, диференціації та індивідуалізації. Ці принципи покладені в основу розробки вченими й фахівцями нових концептуальних підходів у контексті модернізації системи фізичного виховання.

Особистісно-орієнтований підхід найкращим чином відповідає творчому розвитку студентів, оскільки він спрямований на задоволення інтересів і потреб, будується з урахуванням у них індивідуальних якостей і відповідає принципам гуманістичного напрямку в психології і педагогіці. Зазначимо, що принципи гуманістичної педагогіки відбивають по суті глибинне розуміння самої педагогіки, а тому тією чи іншою мірою визнаються всіма педагогічними школами. Основною їхньою ідеєю є увага педагога до цілісної особистості студента, на створення умов для розвитку як його інтелекту, так і духовності, емоційних, естетичних і творчих задатків.

У середовищі фахівців сьогодні вже немає серйозних суперечок щодо необхідності організації навчального процесу фізичного виховання з урахуванням особистісної орієнтації тих, хто займаються, у виборі ними засобів, методів і форм фізкультурно-спортивної діяльності, які б оптимально узгоджувалися з вимогами навчальної, професійної, суспільної та побутової сфер життєдіяльності людини.

Особистісно-орієнтований підхід – це синтезована дефініція, яка складається з понять «особистісне» та «зорієнтоване». «Особистісний – що стосується кого-небудь як особистості, індивідуальності; пов'язаний з виявом особистих, індивідуальних рис, особливостей» [4, 685]. «Особистісний підхід передбачає допомогу вихованцю в усвідомленні себе особистістю, у виявленні, розкритті його можливостей, становленні самосвідомості, у здійсненні особистісно значущих і суспільно прийнятих самовизначень, самореалізації та самоутвердження» [5, 168]. Орієнтація (від лат. – *origens* – схід) означає визначення положення, сукупність дій, спрямованих на що-небудь або кого-небудь, «здатність суб'єкта дії» [5, 165]. Отже, особистісно-орієнтоване – це сходження до особистості, спрямування до її цінностей, її унікального та неповторного «Я».

Авторитетною для нас є думка вченого І.Беха, який вважає, що особистісно-орієнтований підхід повинен суттєво гуманізувати виховний процес, максимально розкрити потенційні можливості дитини, стимулювати її до особистісно розвивальної творчості.

Аналіз тлумачення поняття «особистісно-орієнтований підхід» різними авторами (І.Бех, П.Бідняк, Л.Головіна, Н.Гонтаровська, Л.Діордиця, С.Євсєєв, Ю.Копилов, С.Подмазін, Є.Степанов, Н.Фролова, В.Шилько, Б.Яковлев та ін.) дозволив визначити такі аспекти щодо його формулювання:

- утвердження людини як найвищої цінності з власним суб'єктивним досвідом;
- найповніше розкриття здібностей та індивідуальності кожної людини;
- створення максимально сприятливих умов для розвитку й саморозвитку особистості;
- виявлення та активне використання індивідуальних особливостей у навчальній діяльності;
- позиціонування людини як суб'єкта своєї діяльності в умовах вільного вибору форм, засобів;
- створення особистісно-розвивальної ситуації, здатної розвивати критичне мислення особистості як форми виявлення її самостійності.

Дослідженнями за проблемою особистісно зорієнтованого навчання і виховання визначено принципи особистісно зорієнтованої освіти. Зокрема: природотворчий принцип; культуротворчий принцип; принцип індивідуально-особистісного підходу; принцип ціннісно-змістовної спрямованості освіти.

Ученими зазначаються основні освітні процеси, які мають відбуватися в контексті особистісно-орієнтованої педагогічної парадигми:

- визнання індивідуальності, самобутності, самоцінності кожної людини, її розвиток як індивіда, наділеного своїм неповторним суб'єктивним досвідом (І.Якіманська, 2000р.); «...освіта повинна забезпечувати своєрідну “зустріч” уже наявного суб'єктивного досвіду із суспільно-значимим у вигляді обміну й узгодження цінностей, змістів, значень. Задача навчання – збагатити, “окультурити” суб'єктивний досвід як життєво значимий для особистості...» [3, 10];
- індивідуально-розвиваюче навчання, моральне виховання, що означає розвиток моральних здібностей особистості, педагогічну підтримку її індивідуальності (Е.Бондаревська, 2005р.);
- перехід на суб'єкт-суб'єктні відносини (С.Євсєєв, 2006р.; А.Комков, 2006р.; О.Шелков, 2006р.; Ю.Харитонова, 2005; В.Якимович, 2002р.);
- надання учневі, студенту можливості вільного вибору засобів фізичної культури, тому що кожен є суб'єктом власної діяльності (Н.Гонтаровська, 1999р.; Л.Диордиця, 2003р.; С.Євсєєв, 2006р.; А.Комков, 2006р.; Н.Фролова, 2003р.; О.Шелков, 2006р.; Б.Яковлев, 2003р.);

Багатьма дослідженнями доведено, що гуманізація процесу фізичного виховання ґрунтується на відмові від примусу, диктаторських прийомів, педагогічного авторитаризму тощо. Таким чином, фізкультурна діяльність на засадах особистісно-орієнтованого підходу заснована на суб'єктивному досвіді студента, його ціннісно-мотиваційному ставленні до навчальної діяльності за умов розвитку особистісних якостей, духовно-моральної сфери. Особистісно-орієнтований підхід у фізичному вихованні позиціонується на таких пріоритетних аспектах:

- відповідність індивідуальним особливостям і можливостям кожного студента;
- одержання студентами задоволення від занять;
- отримання позитивних перспектив на засадах підтримки індивідуального самостійного вдосконалення;
- інтелектуалізація процесу.

Доведено: щоб розкрити сутність та використовувати особистісно-орієнтований підхід на практиці, перш за все необхідно визначити особистісно-зорієнтовані цілі вивчення дисципліни та основні методи й форми їх досягнення [8, 131].

Пріоритетними завданнями сучасної системи фізичного виховання у ВНЗ є створення умов для:

- усвідомлення студентами потреби в систематичних заняттях фізичними вправами, формування активної соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя та перспектив саморозвитку й самореалізації;
- формування особистісного позитивного емоційно-ціннісного ставлення студента до предмета фізкультурної діяльності;
- опанування широким колом знань у галузі фізичного виховання, методик організації самостійних занять фізичними вправами, методами самоконтролю та методикою аналізу станів і самопочуття;
- забезпечення творчої діяльності студентів щодо використання набутих знань, умінь і навичок;
- зміцнення здоров'я, розширення психофункціональних можливостей, розвинення основних фізичних якостей, психофізичних здібностей, формування культури руху.

Висновки з даного дослідження.

Здійснений теоретичний аналіз дозволяє визначити особистісно зорієнтоване фізичне виховання студентів ВНЗ як соціально-педагогічний процес гуманістичного спрямування, який створює максимально сприятливі умови для психофізичного й духовного розвитку кожного студента на підставі сформованих у нього позитивних установок на систематичний процес самовдосконалення засобами фізичної культури, спорту.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у систематизації досліджень і перспективного педагогічного досвіду з метою створення науково-методичного забезпечення процесу особистісно зорієнтованого фізичного виховання студентів ВНЗ, розробки методичних рекомендацій педагогам щодо практичної реалізації означеного підходу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тхагапсоев Х. Г. О новой парадигме образования / Х. Г. Тхагапсоев // Педагогіка. – 1999. – №1. – С. 103-110.
2. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. №2. – С. 58-64.
3. Иванова Е. О. Личностно-ориентированное обучение : хрестоматия : [для студентов гуманитарных факультетов высших учебных заведений] / Е. О. Иванова, И. М. Осмоловская. – М. : СГУ, 2005. – 263 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
5. Соціолого-педагогічний словник / [за ред. В. В. Радула]. – К. : Ексоб, 2004. – 304 с.
6. Якиманская И. С. Технология личностно-ориентированного образования / Якиманская И. С.. – М., 2000. – С. 34.
7. Леонидова Н. Д. На пути к личностно-ориентированному обучению : мнения и опыт / Н. Д. Леонидова // Мир образования – образование в мире. – 2002. – №1. – С. 130-136.

УДК [378.14 : 6] : 811.1/2

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Александров В.М., викладач

Запорізький національний університет

Стаття розглядає можливості застосування деяких елементів інтенсивної методики для навчання іноземної мови в умовах середньої школи. Розглянуто новітні прийоми подання та закріплення лексики, а також форми організації навчального процесу для ефективного удосконалення навичок й умінь слухання, говоріння, читання та письма. Показано, що прийоми методики інтенсивного навчання іноземної мови можуть ефективно використовуватись у молодших, середніх та старших класах середніх навчальних закладів.

Ключові слова: інтенсивний метод, активний лексичний запас, мовленнєві вміння.

Александров В.М. ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ / Запорожский национальный университет, Украина

Статья рассматривает возможности применения некоторых элементов интенсивной методики для обучения иностранному языку в средней школе. Рассмотрены новейшие приемы подачи и закрепления лексики, а также формы организации учебного процесса для эффективного усовершенствования навыков и умений аудирования, говорения, чтения и письма. Показано, что приемы методики интенсивного обучения иностранному языку могут эффективно использоваться в младших, средних и старших классах средней школы.

Ключевые слова: интенсивный метод, активный словарный запас, речевые умения.

Alexandrov V. SOME POSSIBLE WAYS FOR INTENSIFYING THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES AT SECONDARY SCHOOL / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

The article deals with intensive methods for efficient teaching a foreign language at secondary schools. It shows the new ways for better memorizing foreign words and also advises some efficient methods for developing skills in listening, speaking, reading and writing. It is suggested that intensive methods can be successfully used for teaching foreign languages junior and senior levels of secondary schools.

Key words: intensive methods, active vocabulary, communicative skills.

Інтенсифікація навчання іноземної мови як продуктивний спосіб поліпшення іншомовної підготовки учнів середніх шкіл передбачає зміни якісних чинників навчального процесу та досягнення бажаних результатів за рахунок активізації діяльності учнів та оптимізації управління процесом навчання. Ефективна організація навчання іноземної мови в середній школі в сучасних умовах вимагає подальшого удосконалення методики інтенсивного навчання іноземної мови, яка передусім пов'язана з іменами Г. Лозанова, Г.О. Китайгородської [6, 3]. Аналіз науково-методичної літератури виявляє велику кількість нових підходів до удосконалення процесу навчання іноземних мов для підвищення ефективності його результатів. Проте одночасно фахівці вказують на конкретні недоліки, які сьогодні існують в середній ланці освіти і заважають її випускникам досягти рівня незалежного користувача іноземної мови B2 згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти [2]. Тому дана стаття про можливість впровадження інтенсивної методики в процес навчання іноземної мови учнів середньої школи має викликати інтерес методистів, які досліджують цю проблему. Серед сучасних вітчизняних учених, які поглиблено вивчають нові підходи і напрямки розвитку інтенсивної методики, зокрема у вищій школі, треба, передусім, згадати О.Б. Тарнопольського, С.П. Кожушко, З.М. Корневу [9, 4]. Враховуючи нові соціальні замовлення суспільства стосовно підвищення рівня іншомовної освіти в усіх освітніх ланках, особливу увагу привертає можливість використання інтенсивної методики в умовах сучасної середньої школи.